

dr inż. arch. **Ulrich Schaaf**

e-mail: Ulrich.Schaaf@umk.pl

tel. 56-611-38-17

DROGA NAUKOWA

- Studium Architektury, Fachhochschule Frankfurt (1980-1985)
- Studium Podyplomowe Konserwacji Zabytków Architektury, Politechnika Warszawska (1988-1989)
- Studium Zabytkoznawstwa i Muzealnictwa, specjalność Konserwatorstwo, Wydział Sztuk Pięknych UMK (1987-1991).
- Doktorat, Instytut Zabytkoznawstwa i Konserwatorstwa Wydziału Sztuk Pięknych UMK, temat: *Kościół Pokoju w Świdnicy. Dzieje budowy w świetle badań architektonicznych przystosowanych do analizy konstrukcji szkieletowej*, pod kierunkiem prof. dr hab. inż. arch. Jana Tajchmana, 2006.

MIEJSCE PRACY

Instytut Zabytkoznawstwa i Konserwatorstwa Wydziału Sztuk Pięknych UMK (od 2006 r.)

ZAKRES ZAINTERESOWAŃ NAUKOWYCH

Historia architektury, historia organizacji i technik budownictwa, badania historyczno-architektoniczne, konserwacja zabytków architektury.

PUBLIKACJE I ARTYKUŁY

Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika. Toruń 1999, S. 207-225.

--- , Ulrich Schaaf, *Problematyka konserwatorska restauracji szkieletu kościoła Pokoju pod wezwaniem Św. Trójcy w Świdnicy – teoria i praktyka*, [w:] *Conservatio est aeterna creatio*, wyd.: *Kościół Pokoju w Świdnicy. Konstrukcja dachowa i jej restauracja*, „Biuletyn Informacyjny Konserwatorów Dzieł Sztuki” 2000, nr 4, s. 4-15.

--- , *Kościół Pokoju w Świdnicy – przedstonki autorstwa Hansa Poelziga i ich znaczenie ze względu na konserwatorskich*, [w:] *Hans Poelzig we Wrocławiu. Architektura i sztuka 1900–1916*, red. J. Ilkosz, B. Störckuhl, Wrocław 2000, s. 185-191.

--- , *Rozwój techniki ciesielskiej na Śląsku i w regionach przygranicznych od XVI do XVIII w. na przykładzie elewacji kościołów o konstrukcji szkieletowej – próba charakterystyki*, [w:] *Architektura ryglowa – wspólne dziedzictwo*, materiały konferencyjne, Szczecin 2001, s. 121-136.

- , *Handwerkliche Sanierung einer Fachwerkkonstruktion – die Restaurierung der Friedenskirche in Schweidnitz*, [w:] *Reparaturen und statische Sicherungen an historischen Holzkonstruktionen* (Arbeitshefte des Landesamtes für Denkmalpflege Hessen, 3), Wiesbaden 2003, s. 69-80.
- , *Systemy ciesielskich znaków montażowych jako źródło wiedzy o warsztacie ciesielskim i autentycznej substancji zabytku na przykładzie Kościoła Pokoju w Świdnicy*, [w:] *Zabytkowe budowle drewniane i stolarka architektoniczna wobec współczesnych zagrożeń*, red. E. Okoń, Toruń 2005, s. 113-134.
- , *Kolorystyka elewacji kościoła Pokoju w Świdnicy poprzez wieki w porównaniu z ogólnymi tendencjami opracowań kolorystycznych budynków o konstrukcji szkieletowej*, [w:] *Architektura ryglowa – wspólne dziedzictwo*, materiały konferencyjne, Szczecin 2005, s. 411-420.
- , *Der Bedeutungswandel der Friedenskirchen Jauer (Jawor) und Schweidnitz (Świdnica) von der Anerkennung als Denkmal bis zur Eintragung in die UNESCO-Liste des Weltkulturerbes*, Ringvorlesung Architekturgeschichte und „kulturelles Erbe“. Aspekte der Baudenkmalpflege in Ostmitteleuropa (Mitteleuropa-Osteuropa. Oldenburger Beiträge zur Kultur und Geschichte Ostmitteleuropas, Bd. 6), Frankfurt/M. 2006, s. 139-164.
- , *Friedrich Bernhard Werners Ansichten schlesischer Fachwerkkirchen – Ein Beitrag zu ihrer Bedeutung für die Fachwerkforschung am Beispiel der Friedenskirchen Jauer/Jawor und Schweidnitz/Świdnica* [w:] *Architektura ryglowa – wspólne dziedzictwo*, Tuczno 2007, s. 377-392.
- , *Uwagi do metod badań architektonicznych konstrukcji drewnianych na przykładzie osiemnastowiecznej więźby mansardowej Dworu Studzienki w Gdańsku* [w:] *Problemy konserwacji i badań zabytków architektury*, red. Aleksandra Kociałkowska, Gdańsk 2008, s. 151-163.
- , *Barocke Dachwerke in Schlesien. Stand der Forschung – Baubetrieb und Bautechnik am Beispiel der Dachkonstruktion der Friedenskirche Schweidnitz/Świdnica*, [w:] *Dachkonstruktionen der Barockzeit in Norddeutschland und im benachbarten Ausland*, red. P. Zalewski, Petersburg 2009, s. 165-178.
- , *Kościół Pokoju w Świdnicy. Wpływ hierarchii społecznej na jego rozbudowę i wyposażenie od ostatniej ćwierci XVII wieku do przyłączenia Śląska do Prus w 1742 roku*, [w:] *Zabytkowa stolarka we wnętrzach sakralnych i jej problematyka konserwatorska*, red. J. Krawczyk, Toruń 2010, s. 141-153.
- , *Wyniki badań historyczno-architektonicznych zagrody nr 4 w Niedźwiedziu, pow. Świecie – przyczynek do dyskusji nad metodyką badań drewnianej architektury wiejskiej dla celów konserwatorskich*, [w:] *Wobec zabytku... tradycje i perspektywy postaw*. Studia dedykowane pamięci prof. Jerzego Remera, red. E. Pilecka, J. Raczkowski, Toruń 2010, s. 277-295, współautor M. Prarat.
- , *The Silesian Lutheran Churches of Peace in Jawor and Świdnica: Symbol for the Struggle for Religious freedom or Witnesses of Religious Tolerance?* [w:] *World Heritage and Cultural*

Diversity. Deutsche UNESCO-Kommission, Hrsg. Marie-Theres Albert, Dieter Öffenhäuser, Walter Ch. Zimmerli, Cottbus 2010, s. 146-153.

--- , *Die Rezeption mittelalterlicher und frühneuzeitlicher Fachwerkarchitektur im 19. Jahrhundert - Das Beispiel Thorn (Toruń)*, [w:] *Das Gemeinsame Erbe. Wspólne Dziedzictwo. Stadtkultur des späten Mittelalters und der frühen Neuzeit in Ostmitteleuropa und ihre Renaissance im 19. Jahrhundert*, red. Marco Bogade, Warszawa 2012, s. 213-228.

Michael Bücker, Erhard Drachenberg, Wolfgang Müller, Ulrich Schaaf, Manfred Torge, *Sanierung der umweltgeschädigten Fensterverglasung der Friedenskirche Schweidnitz - Niederschlesien und Ermittlung der die Kirche beeinflussenden Material- und Klimaparameter im Sinne einer nachhaltigen Konservierung*, Stuttgart 2013.

Michael Bücker, Erhard Drachenberg, Wolfgang Müller, Ulrich Schaaf, Manfred Torge, *Modellhafte Restaurierung und Schutz von schwer geschädigten Glasmalereien und Ornamentverglasungen an bedeutenden sakralen Bauten in einer durch Umweltschadstoffe hoch belasteten Landschaftsregion Niederschlesiens*, Stuttgart 2015.

Ulrich Schaaf, *Metody i formy dokumentacji badań architektonicznych konstrukcji szkieletowych na wybranych przykładach śląskich Kościołów Pokoju*, [w:] *Badania architektoniczne. Historia i perspektywy rozwoju*, red. Marian Arszyński, Maciej Prarat, Ulrich Schaaf, Bożena Zimnowoda-Krajewska, Toruń 2015, s. 155-182.

--- , *Evangelical Church of Peace in Jawor. Several comments on its original architecture and half-timbered construction from the years 1654 – 1655 in the light of historical and architectural research*, [w:] *Structural Health Assessment of Timber Structures*, red. Jerzy Jasieńko, Tomasz Nowak, t. 1, Wrocław 2015, s. 36-45.

Ulrich Schaaf, Maciej Prarat, *Badania architektoniczne więźby nad nawą środkową kościoła Świętojańskiego w Toruniu oraz ich znaczenie dla historii budowlanej i średniowiecznego warsztatu ciesielskiego świątyni*, [w:] *Kościół Świętojański w Toruniu – nowe rozpoznanie*, red. Katarzyna Kluczajd, Toruń 2015, s. 125-153.

Ulrich Schaaf, *Przemysłowa architektura szkieletowa dziewiętnastowiecznych przedmieść Torunia. Kilka uwag na temat jej charakterystyki, zastosowania i znaczenia*, [w:], *Budownictwo szkieletowe w Toruniu: pruski mur – nie lubiane dziedzictwo*, red. Katarzyna Kluczajd, Toruń 2015, s. 39-53.

Redakcje

Badania architektoniczne. Historia i perspektywy rozwoju, red. Marian Arszyński, Maciej Prarat, Ulrich Schaaf, Bożena Zimnowoda-Krajewska, Toruń 2015.

Recenzje

Architektura ryglowa – wspólne dziedzictwo. Kolonizacja fryderycjańska. Fachwerkarchitektur – Gemeinsames Erbe. Die friderizianische Kolonisation, Materiały Konferencyjne, Konferenzzunterlagen, Szczecin 2015.

PROJEKTY BADAWCZE I KONSERWATORSKIE

1991 – 2002: Koncepcja i zarządzanie projektem dotyczącym kompleksowej restauracji Kościoła Pokoju pod wezwaniem Świętej Trójcy w Świdnicy, projekt Deutsches Zentrum für Handwerk und Denkmalpflege e.V.

1994 – 1996: Koncepcja i zarządzanie projektem dotyczącym zabezpieczenia kościoła Wang w Karpaczu, projekt Deutsches Zentrum für Handwerk und Denkmalpflege e.V.

1995 – 1998: Koncepcja i zarządzanie projektem dotyczącym badań i konserwacji czterech ołtarzy w kościele wniebowstąpienia NMP w Jemielnicach, projekt Deutsches Zentrum für Handwerk und Denkmalpflege e.V.

1995 – 2001: Koncepcja i zarządzanie projektem dotyczącym badań i konserwacji drogi krzyżowej na Górze Św. Anny (trzy stacje), projekt Deutsches Zentrum für Handwerk und Denkmalpflege e.V.

1997 – 1999: Nadzór konserwatorski nad restauracją zamku w Królikowicach, współudział: Krzysztof Dyda.

1997 – 1999: Nadzór konserwatorski nad restauracją kościoła pod wezwaniem Św. Jadwigi w Rybnicy Leśnej, współudział: Krzysztof Dyda.

1997 – 2002: Nadzór konserwatorski nad kompleksową restauracją kościoła pod wezwaniem Świętego Ducha w Jaworze, współudział: Krzysztof Dyda.

1998 – 1999: Koncepcja i zarządzanie projektem dotyczącym kompleksowej restauracji i modernizacji dawnej szkoły łacińskiej (tzw. domu Lutra) na placu Pokoju w Świdnicy, projekt Deutsches Zentrum für Handwerk und Denkmalpflege e.V.

1998 – 1999: Nadzór konserwatorski nad kompleksową restauracją kościoła pod wezwaniem Opaczności Bożej we Wrocławiu, współudział: Krzysztof Dyda.

1998 – 2001: Ekspert do spraw konserwatorskich projektu konserwacji witraży i montażu oszklenia ochronnego w prezbiterium kościoła pod wezwaniem Aniołów Stróżów w Wałbrzychu, projekt Berlin-Brandenburgische Akademie der Wissenschaften, Arbeitsstelle für Glasmalereiforschung.

2003 -2005: Koncepcja i zarządzanie projektem dotyczącym restauracji elewacji i dachu zamku w Olsztynku, projekt Starostwa Olsztyńskiego oraz Gesellschaft zur Erhaltung des kulturellen Erbes e.V.

2006: Koncepcja i zarządzanie projektem dotyczącym konserwacji wyposażenia kościoła Św. Jadwigi w Rybnicy Leśnej, projekt Gesellschaft zur Erhaltung des kulturellen Erbes e.V.

2006: Ekspert do spraw konserwatorskich projektu konserwacji płaskorzeźb z grot VIII, IX, X XI stacji drogi krzyżowej na Górze Św. Anny, projekt Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit.

2006 – 2009: Kierownik grupy roboczej „edukacja” projektu Unii Europejskiej „Preservation of historical and cultural monuments on the basis of public private partnership”, projekt Ministry of Culture and Mass Communication of the Russian Federation, German Federal Commissioner for Culture and Media.

2006 – 2007: Badania historyczno-architektoniczne kościoła Św. Trójcy w Żórawinie, projekt współpracy naukowo-dydaktycznej Zakładu Konserwatorstwa UMK i uniwersytetu Johannesesa Gutenberga w Moguncji.

2007 – 2011: Ekspert do spraw konserwatorskich projektu dotyczącego konserwacji okien w kościele Pokoju w Świdnicy, projekt Deutsch-Polnische Stiftung Denkmalschutz und Kulturpflege.

2008: Ekspert do spraw konserwatorskich projektu „Odsłonięcie i konserwacji polichromii trzech średniowiecznych portali dawnego klasztoru cystersów w Henrykowie”, projekt Deutsch-Polnische Stiftung Denkmalschutz und Kulturpflege.

2008 – 2010: Koncepcja i zarządzanie projektem „Adaptacja i Restauracja Bramy Frydlandzkiej w Kaliningradzie, projekt Muzeum Bramy Frydlandzkiej oraz Gesellschaft zur Erhaltung des kulturellen Erbes e.V.

2008 – 2012: Koncepcja i zarządzanie projektem „przykładowa rewitalizacja charakterystycznych dla krajobrazu Warmii obiektów małej architektury przy uwzględnieniu ich typologicznej różnorodności oraz charakterystycznych uszkodzeń środowiskowych”, projekt Starostwa Olsztyneckiego oraz Gesellschaft zur Erhaltung des kulturellen Erbes e.V.

2009: Ekspert do spraw konserwatorskich projektu dotyczącego kompleksowych prac konserwatorskich przy dwóch ołtarzach bocznych w kościele parafialnym pod wezwaniem Św. Andrzeja Apostoła w Ujeździe, projekt Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit.

2010: Badania architektoniczne XVII-wiecznego kościoła szkieletowego pod wezwaniem Podwyższenia Krzyża w Lubiechni Małej, współautor Malwina Pasińska.

2010 – 2011: Realizacja projektu badawczego „Bauen und Wohnen in Quedlinburg anhand ausgewählter Beispiele des 14. bis 18. Jahrhunderts”, projekt Deutsches Fachwerkzentrum Quedlinburg.

2011 - 2012: Ekspert do spraw konserwatorskich projektu dotyczącego restauracji barokowej więźby mansardowej nad kościołem Zbawiciela w Cieplicach, projekt Deutsch-Polnische Stiftung Denkmalschutz und Kulturpflege.

2011 – 2014: Koordynacja projektu, badania architektoniczne i studium historyczne dotyczące architektury i technik budownictwa, projekt naukowy UNESCO Chair in Heritage Studies Uniwersytetu Cottbus i Zakładu Konserwatorstwa UMK w zakresie badań, waloryzacji oraz ochrony kościoła Pokoju w Jaworze jako obiektu z listy światowego dziedzictwa UNESCO.

2012: Ekspert do spraw konserwatorskich projektu dotyczącego naprawy XIX-wiecznej więźby dachowej zespołu pałacowego w Morawie, projekt Deutsch-Polnische Stiftung Denkmalschutz und Kulturpflege.

2012 – 2013: Ekspert do spraw konserwatorskich projektu dotyczącego „wzorcowej restauracji i ochrony silnie uszkodzonych witraży i oszkleń ornamentalnych w ołwiu w obiektach sakralnych o dużej wartości, znajdujących się w regionie Dolnego Śląska silnie zanieczyszczonych przez substancje szkodliwe dla środowiska”, projekt Deutsch-Polnische Stiftung Denkmalschutz und Kulturpflege.

2012-2013: Ekspert do spraw konserwatorskich projektu dotyczącego restauracji barokowej stolarki okiennej Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Cieplicach, projekt Deutsch-Polnische Stiftung Denkmalschutz und Kulturpflege.

2013: Nadzór konserwatorski nad projektem dotyczącym zabezpieczenia, zachowania i utrwalenia zagrożonej substancji ścian, stropu, łóż szlacheckich rodu von Hochberg i von

Schweinichen oraz witraży w apsydzie Kościoła Pokoju w Jaworze, projekt Parafii Ewangelicko-Augsburskiej w Jaworze.

2014: Nadzór konserwatorski nad projektem dotyczącym zabezpieczenia, zachowania i utrwalenia zagrożonej substancji wystroju absydy i ściany wschodniej Kościoła Pokoju w Jaworze, projekt Parafii Ewangelicko-Augsburskiej w Jaworze.

2014 – 2015: Nadzór konserwatorski nad projektem dotyczącym XVII-wiecznych stalli dla duchownych w Kościele Pokoju w Jaworze, projekt Parafii Ewangelicko-Augsburskiej w Jaworze.

2015: Nadzór konserwatorski nad projektem dotyczącym zabezpieczenia i konserwacji wybranych fragmentów polichromii stropu oraz malowideł ze Starego i Nowego Testamentu na parapetach 4. kondygnacji empor z 3. ćwierci XVII wieku, projekt Parafii Ewangelicko-Augsburskiej w Jaworze.

Od 2014 r.: Ekspert do spraw konserwatorskich projektu „badania i wzorcowa konserwacja silnie uszkodzonych witraży średniowiecznych o dużej wartości, obciążonych przez substancje szkodliwe dla środowiska, w obiektach sakralnych znajdujących się w Toruniu i Włocławku, projekt Deutsch-Polnische Stiftung Denkmalschutz und Kulturpflege.

Od 2014 r.: Koncepcja, zarządzanie projektu „romański mur kamienny i gotycki mur ceglany w elewacji zachodniej kościoła św. Jerzego w Dzierżonowie, Polska - modelowe opracowanie i realizacja mające na celu usunięcia antropogenicznych szkód ekologicznych”, projekt Gesellschaft zur Erhaltung des Kulturellen Erbes e.V., Fulda.

STYPENDIA I GRANTY

1997 – 1999 stypendium studialne Deutscher Akademischer Austauschdienst – Niemiecka Centrala Wymiany Akademickiej,

1998 – 1999 stypendium studialne UMK,

2002 – stypendium doktorancki Niemieckiego Historycznego Instytutu w Warszawie,

2008 – grant badawczy UMK,

2009 – grant badawczy Zakładu Konserwatorstwa UMK,

2001 – 2014 grant badawczy Pełnomocnika Rządu Federalnego ds Kultury i Mediów.

NAGRODY I WYRÓŻNIENIA

1991 – Nagroda im. Profesora Jerzego Remera Fundacji Odnowy Zabytków Torunia dla najlepszej pracy dyplomowej za pracę magisterską pt. *Dwie konstrukcje szkieletowe przy ul. Wielkie Garbary w Toruniu na tle konstrukcji szkieletowych Niemiec i Północnej Polski*.

1998 – Medal „dla wybitnych osiągnięć w dziedzinie ochrony zabytków w Europie”. Medalem wyróżniono Parafię Ewangelicko-Augsburską w Świdnicy, Instytut Zabytkoznawstwa i Konserwatorstwa Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu oraz Niemieckie Centrum Rzemiosła i Ochrony Zabytków dla projektu dot. kompleksowej restauracji kościoła Pokoju w Świdnicy.

2003 – Nagroda Janusza Pasierba „Conservator Ecclesiae” Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków za wybitne zasługi przy restauracji kościołów Pokoju w Jaworze i Świdnicy. Nagroda przyznano także proboszczom Parafii Ewangelicko-Augsburskich w Jaworze i Świdnicy.

2005 – Oznaczenie złotym krzyżem zasługi prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej dla polsko-niemieckiego pojednania w dziedzinie ochrony zabytków.

2012 – Indywidualna nagroda II stopnia Rektora Uniwersytetu Mikołaja Kopernika.

2014 – Zespołowa nagroda II stopnia Rektora Uniwersytetu Mikołaja Kopernika.

2015 – „Odznaka Honorowa Złota Zasłużony dla Województwa Dolnośląskiego” Sejmiku Województwa Dolnośląskiego.

CZŁONKOSTWO

Gesellschaft zur Erhaltung des kulturellen Erbes e.V., Fulda – vice przewodniczący,

Niemiecko-Polska Fundacja Ochrony Zabytków Kultury, Görlitz – ekspert do spraw konserwatorskich.

DYDAKTYKA

Wykłady: problematyka zabytkoznawcza architektury drewnianej, problematyka konserwatorska architektury drewnianej.

Ćwiczenia: problematyka zabytkoznawcza architektury drewnianej; dokumentacja historyczna zabytków architektury i urbanistyki; badania architektoniczne, budownictwo drewniane; dokumentacja badań architektonicznych; podstawy projektowania w architekturze zabytkowej; kosztorysowanie i finansowanie projektów konserwatorskich ze środków publicznych.

Seminaria: seminarium magisterskie.